

на възникване на голяма част от ранните Вазови творби, писането „по повод“ и „по горещи следи“, предизвиква и бързото им остаряване – нещо, което принуждава поета впоследствие да ги снабди с бележки под линия, за да припомни породилия ги фактически, историко-политически контекст.) Но под тази отявлена, „външна“ актуалност можем да открием скритото действие на други, противоположни сили.

Бележка под линия пояснява, че откъсът за Ботев в стихотворението е породен от „мътни слухове“ – „уж че бил жив още и че се скитал с дружината си по тия места“. Но на едно второ равнище тази достоверност маскира едно дълбоко народно, митофолклорно отношение – широко известният сюжет за *незагиналия герой*, който се скита високо в планината (отвъдсоциално, едновременно пустинно и сакрално пространство) или спи в някоя пещера, изчаквайки решителния момент, за да се притече в помощ на общността, на своя народ. Мотивът е познат в почти всички митологии, включително и в цикъла за автохтонния фолклорен герой Крали Марко. Впоследствие той многократно ще бъде възпроизвеждан на едно „историческо“ равнище; сам Ботев тръгва от него и от слуховите за живия Хаджи Димитър, за да създаде великата си балада. По-нататък стихотворението разгръща в широта аналогията герой–природа чрез един монументален анимизъм, когато самата природа съучаства активно в сюжета („Витоша вене“, „Янтра тъжовно стене“, „Тъжа тъжи“, Юмручал „мълком гледа“). Това дълбоко архаично, митологично сближаване на герой и природа достига своя максимум в поетовия патос:

*Стани, о Ботев, и разсърди се!
И ти, Балканьо! я намръщи се
и с вихри, бури ведно ревнете...*

Чрез уподобяването си с героя природата е антропологизирана, както е характерно за наивния анимизъм. И обратно – чрез уподобяването с Балкана е постигната уникална свръхмонументализация на героя; още повече с оглед особената роля, която тази планина има в националния митопоезис.

Ако през 80-те години Вазов е осъзнат, рационален митолог, през 70-те той се проявява като спонтанен митолог – спонтанен по начина, по който функционира домодерното митосъзнание, лишено както от критическа рефлексия върху действителността, така и от саморефлексивни способности.

Именно в ранната поезия на Вазов е налице истински ефективно митоотношение към Ботевата фигура. В спонтанния си наивитет то се генерира чрез поредица същностни характеристики на възрожденската поетика: многословие, обстоятелственост, особено внимание към конкретното, близост до емпиричната фактура, стремеж към „достоверност“ – да се фиксира събитието, името, датата... Поетът неизменно тръгва от един максимално конкретен, емпиричен факт (а стихотворението „Радецки“ така и не успява да надхвърли равнището на случката, подробно разказана с всичките ѝ перипетии).

Подобен пиетет пред конкретното, пред „истината“ като механична съвкупност от конкретни детайли, е същностно близък до спецификата на наивния реализъм. По-близо е до архаичния, предмодерния тип митосъзнание, отколкото до същностно модерната специфика на литературата такава, каквато ни е зададена тя от модерността. Фундаментално качество на наивното, предмодер-